

Loránd Klára

Itt a háziasszony nem mondta, hogy „muszáj a cipőt levetni, uraim, ha belépnek...”

– Beszélgetésünk elején arra kérlek, hogy magadról beszélj egy kicsit. Hogyan kerültél ide az intézménybe, honnan származol?

– Tősgyökeres kecskeméti vagyok, ha nem hallanád az „ö”-zésemet. Hogy keveredtem ide? Csitrifejvel ismertem meg Bozsó Jánost, az édesapám mutatott be neki. Ő is gyűjtő ember volt, sőt múzeualapító, mint Bozsó János, a gyógyszerészet-történeti gyűjtemény születésénél szerzett elvülhetetlen érdemeket. A két értékmentő ember között már előbb kialakulhatott a kölcsönös tisztelet, nagyon közel is laktak egymáshoz. Most is szinte a szomszédban élünk, csak egy kis utcán kell átsétálni, és már ott is vagyunk a családi otthonunkban. Innen fakadt, majd alakult ki a hosszas együtt töltött idő, közel három évtized. A pályámra is ez az ismeretség terelt. Meghatározó volt a művészete, a hihetetlen értékőrzése, ami abban az időben nem volt semmihez sem hasonlítható. Könnyen érthető, hogy egy fiatal emberként megszédít egy magával ragadó művész, ugyan ez egy múló dolog is lehetett volna. Viszont azt mindenképpen meg kell említeni, hogy elkötelezett kultúramentése nemcsak engem ejtett rabul, hanem a környezetünkéből szinte minden barátunkat. Ha nem is műgyűjtővé, de múzeumjáróvá, kiállításnézővé váltak az ismerősei. Erős egyéniség volt.

– A tanulmányaidat is ő terelte ebbe az irányba?

– Igen. Először Szegeden tanultam magyar–néprajz szakon, aztán később keveredtem Pestre, ott folytattam a tanulmányaimat. Kifejezett célom volt, hogy a gyűjteményt megismerjem, értsem. Rengeteg könyvet bújtam. Korai elkötelezett kapcsolat született az ismeretségből. Abban az időben, mikor megismertem Bozsó Jánost és a Bozsó Gyűjteményt, a Klapka-házban még más lakó is élt. Bozsó Jánosnak egy műterme volt itt, de az színültig tele volt a műtárgyaival, a festményeivel. Ahogy az évek teltek-múltak, innen kiköltözött a házaspár, és ő megkapta azt a lakást. Akkor az már, mint a Bozsó Gyűjtemény csirája várta az ismerősöket, nézelődőket. Híre ment a művészek, a város értelmisége között, házaspárok, fiatalok között, akik Kecskemétre látogattak, telepedtek, „nézzük meg Bozsónak a gyűjteményét”. Erősebb kontaktus volt még abban az időben

Loránd Klára (1953) Kecskeméten született, a Katona József Gimnáziumban érettségizett. Egyetemi tanulmányait Szegeden, majd Budapesten végezte. 1977 óta dolgozik a Bozsó Gyűjteményben mint a gyűjtemény vezetője, kurátora, számos kiadvány szerzője és szerkesztője.

a művésztelepre érkezők és a városi művészek között. Bekukkantottak, elbeszélgettek. Aki Kecskemétre látogatott, az igencsak megfordult a műterem, az alakuló Bozsó Gyűjtemény falai között.

– *Ez pontosan mikor is volt?*

– Tulajdonképpen én a hatvanas évek végén ismertem meg, akkor már egy kiforrott művészársaság járt ide. Kajári Gyulára¹ emlékszem, jellegzetes figura volt. Idejárt Hernádi Gyula, aki művészetszerető, írogató ember volt, ő a megyei bíróságnak vagy városi bíróságnak volt az elnöke. Hozta a jogászbarátait, az ismerősök az ismerőseiket. Olyan hely volt ez, ahol egy pohár bor mellett hosszasan el tudtak beszélgetni, anekdotázni, mint a régi művészkávéházak kvaterkázó asztaltársaságai. Molnár János, a gyűjtő mindig betért, ha valamelyikük egy szép néprajzi tárgyra lelt, ha erdélyi útjáról számolt be. Az akkori fiatalok közül Pálffy Gusztáv, Bodri Ferenc² kopogtatott be gyakran. A hetvenes években kezdődik el a vidéki művésztaborok szervezése. Művészbárságok születtek, átjárás keletkezett a különböző csoportok között, bomladoztak a falak, különböző utak indultak.

– *Tehát nem múzeumba, hanem szinte egy magánháztartásba jártak.*

– Igen, csak, mondjuk ez egy nyitottabb hely volt, mert itt a háziasszony nem mondta, hogy „muszáj a cipőt levetni, uraim, ha belépnek”, hanem ahogyan egy műterembe betoppan egy társaság, ott mindenkit elkap a szabadság érzése. Ezt szoktam a mai napig megfigyelni, a gyűjtemény berendezésével az embereket arra az incselkedésre csábítjuk, hogy milyen jó lenne a műtárgyakhoz érni, megsimogatni. Később sem a zárt vitrinek szigorúságával rendezte be, a gyűjteményét Bozsó János. Mindig úgy érezték, hogy egy művésznek a műtermébe lépnek be, bármekkora is nőtt a gyűjtemény.

Van, aki oázisnak mondja, van, aki kikapcsolódásnak. Abban is érzem a Bozsó Gyűjteménynek a sikerét, hogy a látogatókat megfogja a sajátos, egyéni hangulat, szeretnek idejárni, sőt visszatérni. Bozsó Jánosnak az volt az érdeme, több más mellett, hogy az emberekkel szinte észrevétlenül megszerettette a művészetet, mindig vissza tudta csábítani ide őket egy jó szóra, egy beszélgetésre, egy képnézegetésre. A festőkollégákat is mindig rabul ejtette a természet iránti rajongása. Átélték mellette, hogy mennyi emberi hangulatot, sorsot képes egy természeti jelenség is elmondani.

– *Tehát elsősorban a személyisége vonzotta ide az embereket?*

– Igen, úgy gondolom, hogy a személyisége volt a mágnes. Szeretnénk is az egykori műteremből kibontakozó gyűjtemény nyitottságát őrizni a programokban, az eseményekben, nem akarjuk elfelejteni, hogy itt minden egy magángyűjteményből fakadt. Amikor muzeológiával kezdtem foglalkozni, csak suttogva beszélhettünk arról, hogy vannak magángyűjtemények. Az akkori város- és megyevezetés elévülhetetlen érdemének érzem, hogy melléállt egy szokatlan kezdeményezésnek. Most viszont szinte változásban van minden. Óvnunk kell, amink van. Fölbomlanak, megszűnnek gyűjtemények, az örökösök könnyedén megválnak a magángyűjteményektől. Abban az időben olyan szigorúság volt, hogy csak egy bizonyos úton lehetett menni. Csodálom, hogyan szület-

1 Kajári Gyula (1926–1995) grafikus, festőművész, az 1960-as években sokat dolgozott a kecskeméti művésztelepen.

2 Bodri Ferenc (1943) kecskeméti származású festő, grafikus. Tanulmányai befejezése óta Kecskeméten él és dolgozik.

hetett ennyi műhely Kecskeméten, hogyan foganhatott meg itt a múzeumalapítás gondolata. Nemhogy magángyűjtemény nem válhatott nyitottá, hanem szinte illetlen volt kimondani, hogy emberek gyűjtenek. Ez egy csoda, ami létrejött. Tény, hogy valamiféle értelmiségi dac is bujkált a „tarisznyás, hosszú hajúnak” titulált nemzedék gondolataiban a néprajzi tárgyak városi lakásba költöztetésével, táncházba járásával. Sajnos a gyűjtés szenvedélyét ma sok esetben a gazdasági befektetés váltotta fel.

– *Ilyen környezetben hogyan jöhetett létre a gyűjtemény az 1970-es évek közepén?*

– Sokat gondolkoztam, hogyan formálódott. Ez azért más, mint amikor egy intézményt alapítottak. Itt egy műterem, egy magángyűjtemény éveken, évtizedeken át megnyitva a kapuit, szervesen beépült a város kulturális életébe. Több más gyűjtemény, művészeti műhely is megalakult Kecskeméten. Ennek okán sokat töprengek, ez egy kulturális honfoglalás lehetett itt a városban. Vajon itt volt egy olyan légkör, hogy ez megtörténhetett? Azért jöttek ide ezek a művészek, mondjuk Probstner János Hódmezővásárhelyről, vagy a Forrás azért itt foganhatott meg, mert ide hívták őket vagy ők érezték meg, hogy itt van a lehetőség. Ezt a többi szereplő tudja tán megfejteni. Bozsó János tősgyökeres kecskeméti volt és lassan építkezett, tehát nem egy hivatalos intézmény megalapításával került be a város művészeti életébe. Itt az a válasz, hogy volt egy gyűjtő, aki nyughatalatlan volt, és azt mondta, hogy nyitok a közösség felé, nem engedem veszendőbe menni elődeink kultúráját. Sokan nem is értették. Lehet, hogy szerencsére. Amikor az 1960-as években egy hivatalos irat keletkezett arról, hogy a gyűjtemény megnyílna, akkor egy minisztériumi tisztviselő leírta: meg kellene piszkálni, egyáltalán hogyan lehet valakinek magángyűjteménye. Ezzel tudom a legjobban illusztrálni általánosságban a kort és a gondolkodást. Bozsó János először néprajzi tárgyakat gyűjtött, mert paraszti sorban nőtt föl. A gyerekkora, az élete innen fakadt, a tanyai világból. Magát a várost is a tanyai kultúra övezte és járta át. Gyerekkorában cselédgyerek volt, apátlanul, kis disznópásztorként hanyódott.

– *Hogyan tudott a gyűjtemény fejlődni, gyarapodni?*

– A gyűjtés korai szakaszában a zsidópiacra öreg nénikék vitték ki a tárgyakat, ez abban az időben általános szokás volt. De emellett a különleges, rangos néprajzi tárgyaknak kialakult a gyűjtőköre. Akik nem mennyiséget gyűjtöttek, vagy nem külföldi kereskedőkel sftelgettek, azok elkezdték egymást ismeretségét keresni, és a szép, ritka tárgyaknak már cseréértéke volt. Ha valakinek jó szeme volt és szorgalmasan kijárt a piacra, az egy-egy különlegességet találhatott. Ma már ilyen nincs. János kiment falura, tanyára, böngészte a padlásokat. Fáradhatatlanul űzte a tárgyakat, őt pedig űzte a vágy, hogy mentsen, őrizzen. Rengeteg áldozatot hozott. Hihetetlen érzéke volt, ami valószínűleg a művészi vénájából fakadt. Tudatosan utána is olvasgatott, bújta a gyűjteményeket, a múzeumokat, nemcsak érzőjévé, szakértőjévé is vált a tárgyaknak. A magyar néprajzi tárgyak gyűjtésének volt egy olyanfajta összetartó ereje, amit ma már csak a táncházmozgalomban látok. Ha beléptél az 1960-as években egy gondolkodó vidéki tanárembernek, egy falusi értelmiséginek az otthonába, akkor kiemelt helye és szerepe volt egy szép cserépedénynek, egy rokkának, egy ládának. Ez a gondolat nincs jelen a mai lakberendezésben, ezt az erős kapcsolatot nem látom ma a hétköznapjainkban. Kialakult egy összetartó réteg, aki ezt a tárgykultúrát nagyon tudatosan az élete részének tekintette. Ők mentek nyáron Erdélybe, a barátoknak vitték gyógyszert, cukrot, kinek mire volt szüksége, és bizony gyakran tárgyakkal tértek vissza, és azt óvva, jelképként őrizték. A gyűjtemény kezdett kiteljesedni. János egyre több műtárgyat vásárolt meg, elkezd

dett az iparművészettel is tudatosan foglalkozni. A gyűjtés teljesen más indítékú volt részéről, mint amilyen a mai világban. Majdhogynem a gazdagok privilégiumává vált korunkban a műgyűjtés. Pedig az értékmentés kiapadhatatlan lehet, folyamatosan barátokat kell szereznünk a kultúránknak. Ez a Bozsó-életmű egyik nagy tanulsága.

– *Honnan származnak a tárgyak? Egy részük nem is magyar, ugye?*

– A néprajzi tárgyak az egész történelmi Magyarország területéről származnak, de a mag fóként az Alföldről. Először Kecskemét környékén kezdett el gyűjteni, később járt Erdélyben, a Felvidéken. Azok az iparművészeti tárgye gyűtésesek, amelyek megjelentek arisztokrata családoknál vagy kecskeméti polgároknál, ha nem is Magyarországon vagy a Monarchia területén készültek, azért a mi történelmünknek a részei. A mi izlésünk tanúi az esetben is, hogyha olasz, német vidékek távolabbi részéről vagy Franciaországból származnak, készítésük szerint. Bozsó János nem járhatott még külföldi árverésekre, mert abban az időben ez lehetetlen volt. A hivatalos, állami műkereskedelem a BÁV üzleteiben zajlott. A szerencsés és elhivatott gyűjtők még eredeti lelőhelyükön is fellelhettek műtárgyakat, virágzott az Ecséri piac, a pécsi vásár. A rendszerváltás környékén megjelentek a magánkereskedők, sőt az aukciós házak. A hőskorszak véget ért.

– *A gyűjtemény gyarapodása ma is tart?*

– Olyan intenzitással sajnos nem tudjuk gyarapítani, mint ahogyan Bozsó János, a műtárgyak ára megváltozott, ritkább a kuriózum. Sok-sok értékes dolgot a hatvanas-hetvenes évek valutaéhsége kisodort Magyarországról. Az utóbbi években látom, hogy visszatérnek műtárgyak. Egy itthon eladott magyar műtárgy magasabb árat érhet el, mint külföldön. Ez fontos és jó dolog. Bár azt vallom, minél több 20. századi és kortárs művésznek az alkotását kellene külföldre kijuttatnunk, hogy ismerjék meg őket, bennünket.

De visszakanyarodva, nagyon sokszor töröm rajta a fejemet, hogy hogyan következhetett be a robbanásszerű kulturális honalapítás, a művészeti műhelyek születése Kecskeméten. Azt hiszem, hogy személyiségfüggő is volt, egymást is vonzották a művészek. Inspiráló szerepe úgy lehet ebben a Bozsó Gyűjteménynek, hogy ha itt megnyílhatott egy magángyűjtemény, akkor művészeti műhelyeknek is van itt mit keresgetni.

– *A gyűjtemény milyen körben és mennyire volt ismert az hatvanas-hetvenes években?*

– Ha János végigment az utcán, mindenki köszönt neki, hogy „szervusz, Jancsi”. A város része volt, és annak is tekintette magát. Őbenne soha föl nem merült, hogy a gyűjteményéből üzleti vállalkozást csináljon. A későbbiekben többen mondták, hogy „mit vacakolsz, hát gazdag ember lehetnél”. És ez őt elszomorította. Mert azért voltak nehézségeink is egy időben, hogy egyáltalán meg tudjunk maradni.

– *És konkrétan más személyhez köthető-e a gyűjteménynek a létrejötte? A városi vagy a megyei vezetésből volt-e olyan, aki segítette?*

– Nem tudom, mikor és hogyan alakult ki Gajdócsi István és Bozsó János között a kapcsolat. Szerintem Gajdócsi István festőművészként ismerte meg és emberként szeretete meg a Jánost. Felismerte, hogy ezt a gyűjteményt meg kell menteni, mint ahogy Tóth Menyhért életműve mellett is erőteljesen és hathatósan kiállt, aminek köszönhetően az ma a Cifrapalotában látható. Érdeme, hogy képes volt lehetőséget teremteni és szabad utat adni az alkotóknak. Sok művészember a mai napig úgy emlékszik vissza rá, hogy

elősegítette a pályakezdését. Indukáló szerepe volt abban, hogy a Bozsó Gyűjtemény közgyűjteménnyé alakuljon.

– *Mikor és hogyan alakult meg a Bozsó Gyűjtemény mint közgyűjtemény?*
– 1975–76 körül Bozsó János Kecskemétre hagyatékozta ezt a gyűjteményt, akkor már jogi szerződések keretében, aztán 1979-ben nyitottuk meg az első kiállítást.

– *Ezzel tulajdonképpen alkalmazottakká váltatok?*
– Nem-nem. Szerencsés volt, hogy alkotói szabadságát megtarthatta, nem volt alkalmazott. Egy hagyatéki szerződés jött létre, amely kikötötte, hogy a legértékesebb tárgyak – amit a szakmuzeológusok abban az időben védetté nyilvánítottak – elmozdíthatatlan részei a Bozsó Gyűjteménynek, azt felelősségteljesen meg kell őrizni, és nemcsak hogy bemutatják, hanem öröklí is ezeket a város.

– *A város az állagmegőrzésben segített? Az épületet fenntartotta?*
– Az épületet használatba adta a város, vállalták a bemutatás érdekében felmerült költségeket. A hetvenes évek második felétől, évtizedek alatt fokozatosan alakult ki az ingatlan jelenlegi területe, a mai napig a város tulajdona. A berendezést adta Bozsó János: a Bozsó Gyűjteményt, ami most már, sajnos, hagyaték. A fenntartást a város jelentős mértékben fedezi, és elkötelezett is abban, hogy fennmaradjon a gyűjtemény, bővíthessen az épület közösségi funkciója. A gyűjtemény érintetlenül úgy van, ahogy Bozsó János Kecskemétre hagyta, szeretnénk ebben a formában tovább őrizni.

– *A város mennyire tekintette magáénak a gyűjteményt?*
– Mindig magáénak tekintette. Az elképzelhető, hogy ez egyéneket zavart, másképp gondolták, hogyan kellene a Bozsó Gyűjteményt bemutatni, vagy nem kellene megőrizni. De mindig többségben voltak, akik szívesen jártak ide és büszkén mutatták, ha valaki külföldről vagy más városból érkezett ide. Hiszem, hogy mindig a város része voltunk.

– *Az hetvenes-nyolcvanas években kik jártak ide?*
– Amikor ez a gyűjtemény megnyílt, akkor virágkora volt Magyarországon a turizmusnak. Nem kellett marketinggel foglalkozni, áramlottak a csoportok, a turisták Kecskemétre, a város környékére. Megálltak a turistabuszok és bejöttek a vendégek.

– *Ha megengedték, elnézték a gyűjtemény létezését, és még támogatták is, kellett-e esetleg programokat szervezni adott időpontban?*

– Nem. Jöttek gyűjtők, jöttek politikusok, jöttek kirándulók. Aki ismerte Bozsó Jánost, az tudta, hogy ő egy valódi szabad magyar, ahogyan egy művészettörténész jellemezte. Korlátozhatatlan volt és híresen bohém. Meg sem kísérelték befolyásolni. Szerettek vele beszélgetni, nem volt szüksége politikai megalkuvásra. Nem kellett soha senkinek a kezét keresnie, azt hiszem, erre képtelen is lett volna. Szeretnivaló volt, tudatosan soha senkit nem akart megbántani, de az elveit nem árulta el. Nem is kellett elárulnia, mert sok mindenben átsegítette a bohémága. Sokan úgy vélik, hogy egy bohém ember nem dolgozik. Hihetetlenül kitartó, szorgalmas ember volt a művészetében, és a gyűjtésben is. Sokan úgy ismerték meg, hogy jó vendéglátó. Jöttek protokollvendégek, mikor ki volt abban az időben a tanácselnök vagy bármilyen más rangú országos politikus, ha Kecskeméten megfordult. Gyakran előfordult, hogy a Petőfi Népe a kor szokása szerint erről tudósított. Az egyénisége minden tévúton át tudta segíteni, hála Istennek. Nem

kellett olyan alkut kötni, hogy jaj, nem lesz fizetésem, nem lesz munkahelyem, ha nem illeszkedem be a sorba. Végtelenül szegény gyerekkora, fiatalsága volt, de a szabadságát soha nem adta föl. Abból meríthetett mindvégig, hogy onnerejéből alkotta meg magát, a művészetét, a gyűjteményét.

– *Más intézményekkel milyen volt a kapcsolat? Például azokkal, akik hasonló időben alakultak itt.*

– Jó. Eljöttek, beszélgettek, megittak egy pohár bort, elhozták a vendégeiket, például a Forrásnak a régi gárdája is.

– *Egy társaságot alkottak egyébként a többi intézményvezetővel? Például a már említett Probstner Jánossal vagy Mikulás Ferencsel?*

– Ők egy másik, a következő generáció. Bozsó János most már, ha belegondolunk, kilencvenéves lenne idén decemberben. Azok, akik most a kecskeméti művészetnek a doyenjei, őt követő nemzedék volt. Előbb járt korban, de nyitott volt mindenki iránt.

– *Az hetvenes-nyolcvanas években láttad más intézmények működését. A politikai befolyásosság mennyire jellemezte a kulturális intézményeket?*

– Mikor elkezdtem nyiladozni – arra az időre úgy emlékezem –, a környezetemben, hivatalos szituációkban egyfajta önkontroll működött. A szülői házból ki mennyire hozta, hogy erről vagy arról beszélhetsz, vagy nem. A politikai viccek mesélésének óriási szerepe volt az összeszokott társaságokban. Gyűjteni jártunk, művésztelepekre. Egyfajta összekacsintás volt abban a körben, amiben én mozogtam. De szintén nem voltam alkalmazott. Valószínűleg több konfliktushelyzetben lett volna részem, ha egy tanácsi szervezetben dolgozom.

Amikor hivatalosan a gyűjteménybe kerültem, már egy enyhébb korszak volt. A kecskeméti helyzetet valójában azok a művészek tudják kategorikusabban megfogalmazni, akik más városból érkeztek, és van összehasonlítási alapjuk. Nem éltem tartósan más városban, de itthon nem éreztem azt a hihetetlen nyomást, mint amit szegedi egyetemistaként tapasztaltam. Valamivel szabadabb, védettebb hely lehetett Kecskemét a többi városnál. De tehetségnek, küzdő típusnak kellett azért lennie annak, aki itt gyökereket akart és tudott eresztetni. Úgy nem boldogulhatott, hogy idejöttem és eltartanak. Teremtő gondolatokkal kellett rendelkeznie. Ezt igazolja, hogy korunkban azok a művészeti műhelyek, azok a vezetők vannak az élen, akik a hatvanas-hetvenes években fiatalként érkeztek Kecskemétre. Határozott egyéniségek voltak, onnerejükéből váltak kiforrott művészekké. Bizonyos, hogy meg kellett vívniuk saját harcaikat.

– *És akkor hadd kérdezzek még az édesapádról. Őt mi vitte erre az útra, hogyan alakult ki a gyógyszerészet-történeti gyűjtemény?*

– Édesapám Loránd Nándor gyógyszerész volt. Járt leltározni Kecskemétről a megye szinte összes patikájába, a modernizálás kora volt ez éppen. Az hatvanas-hetvenes években a csodálatos régi bútorokat, patikaedényeket elkezdték korszerűbbre cserélni. Megszakadt a szíve az avítottak ítélt tárgyakért, a hivatása múltjáért. A Gyógyszertár Vállalatnál valami kis raktárkában, sufnicskában elkezdett gyűjtögetni. Fotózással is foglalkozott, a mai napig emlegetik, hogy fotószakkört is vezetett.

– *A saját szakmájához tartozó tárgyakat gyűjtötte, vagy másokat is?*

– Nem, ő kifejezetten csak a gyógyszerészettel foglalkozott. De nem csak tárgyakat gyűjtött, levéltári kutatásban is elmélyült. Több írása is megjelent a gyógyszerészet múltjáról.³ Úgy gondolom, azok tudják szépen mívelni a hivatásukat, a választott megélhetésüket, akik teljes elhivatottsággal, elkötelezettséggel, szeretettel dolgoznak. Az a cipész tud cipőremeket kézzel varrni, aki azt örömmel, gyönyörködve teszi, ismeri a mestersége csínját-bínját. Édesapám munkássága mellett feltétlenül meg kell említenem egy másik kecskeméti gyűjteményt is, ami szintén személyes elkötelezettségből fakadt: a Leskowsky-hangszergyűjteményt.⁴

– *A gyógyszerészeti gyűjtemény mikor jött létre? Az már kimondottan a város tulajdona volt?*

– Nem a város tulajdona volt, először a Gyógyszertár Vállalat berkein belül működött. A megyei múzeumi hálózatnak az intézményrendszerébe került be a gyógyszerésztörténeti gyűjtemény⁵, az orvosi részét dr. Réthy Aladár gyűjtötte össze, aki a kórházban volt orvos. Abban az időben a Semmelweis Orvostörténeti Múzeumnak az az Antall József volt az igazgatója, aki később politikusként vált ismertté.⁶ Amikor fiatal voltam, mindennapos volt, hogy ha a környékünkben járt gyógyszerészeti, orvosi emlékeket kutatva, akkor betért hozzánk is.

– *Még egy kérdés a gyógyszerésztörténeti múzeumhoz. Az az épület, amiben most van, kezdetektől a gyűjtemény otthona volt?*

– Nem tudom, miért erre az épületre esett a végső választás, több lehetőség is fölmerült. A Batthyány utcán volt egy működő patika, egy rövid ideig ott is látható volt a

3 Írásai különböző helytörténeti és szakfolyóiratokban jelentek meg. Többek között: Loránd Nándor: *Katona József gyógyszerész naplója a múlt század végi gyógyszerészképzésről*. In: *Orvostörténeti közlemények* 71–72. 247–252., Loránd Nándor: *A népi gyógyítás kutatásának helytörténeti jelentősége*. In: *Honismeret* 1975/1–2. 34–36. Loránd Nándor: *Adatok a kecskeméti 12/11. számú volt „Szentlélek” gyógyszerészertár történetéhez*. In: *Bács-Kiskun megye múltjából I. Kecskemét, 1975.* 169–186. Loránd Nándor: *Gondolatok a székesfehérvári patikamúzeum megnyitóján*. In: *Gyógyszerész-történeti diárium 1975/szeptember*, 28–31.

4 A gyűjteményt 1979-ben alapította Leskowsky Albert. Kecskemét város vezetése a Katona József Emlékházban biztosított helyet az országban egyedülálló hangszergyűjteménynek. Az 1980-as évek második felében a gyűjtemény kinőtte a rendelkezésre álló teret és átköltözött a Piarista Gimnázium pincéjébe, majd az 1990-es évek elején a Zimay u. 6/A szám alá. 1999-ben a város megalapította a Leskowsky Hangszergyűjtemény Közalapítványt, ami a gyűjteményt kezeli. Leskowsky Albert nyugdíjba vonulása óta a gyűjteményt Szilágyi Áron dorbombművész vezeti.

5 Az Orvos- és Gyógyszerésztörténeti Múzeum a Kölcsey u. 3. szám alatt található. A múzeum 1985-ben nyílt meg a „Két évszázad orvos- és gyógyszerészet-történeti emlékei Bács-Kiskun megyében” című állandó kiállítással, a Loránd Nándor által létrehozott Bács-Kiskun Megyei Gyógyszerésztörténeti Szakgyűjtemény és a dr. Réthy Aladár vezette orvostörténeti gyűjtemény anyagából.

6 Antall József (1932–1993) az 1964-ben megnyílt Semmelweis Orvostörténeti Múzeum, Könyv- és Levéltárban tudományos kutatóként dolgozott, majd igazgatóhelyettes lett, 1974-től pedig az intézet igazgatója volt. Több száz orvostörténeti publikációja jelent meg, számos művet lektorált, szerkesztett. 1986-ban a Nemzetközi Orvostörténelmi Társaság alelnöke lett. Mészáros Ágnes kecskeméti néprajzos-muzeológus visszaemlékezése szerint Antall József járt közbe a megyénél, hogy a gyűjtemények méltó helyet kapjanak. A megyei vezetés átadta e célra a XIX. század elején épült, többször átalakított paraszt-polgár lakóházat, amelyből azelőtt költözött ki a Pannónia Filmstúdió kecskeméti műhelye. (http://www.hirosnaptar.hu/index.php?oldal=cikk&cikk=igy_gyogyitottak_eleink_patikusok_orvosok_muzeuma, 2012.04.22.)

patikamúzeum. A gyűjtemény soha nem volt az édesapám tulajdona vagy a magángyűjteménye, nem is kezelte úgy soha, energiájának és hitének nagy részét az emésztette fel, hogy a közösségnek, az utódoknak szánta.

– *Hogyan tervezitek az intézmény jövőjét?*

– A város egy komoly pályázatot nyert a 18–19. századi épületegyüttes nagy részének a felújítására. Olyan terveink vannak, hogy befogadó intézménnyé válunk, nemcsak a Bozsó Gyűjteményt mutatjuk be, hanem a helyüket kereső gyűjteményeknek is teret adunk. Előrehaladott tárgyalások folynak, hogy Hanga István óragyűjteményét láthatják a Gyűjtemények Házában. Szeretnénk több olyan foglalkozást, időtöltést megvalósítani, amit ma múzeumpedagógiának neveznek, ami nincs ugyan életkorhoz kötve.

A Bozsó Gyűjteménynek akkor lenne teljes a története, hogyha a nehezebb korszakainkról, a kemény túlélési problémáinkról is beszámolnék. Korainak is érzem még, az indítékokat pedig egyéninek és középszerűnek tartom. Amikor egy hajszálon múlt, hogy túlélünk-e, akkor hál' Isten voltak, akik mellettünk álltak, hittek Bozsó Jánosban, a gyűjtemény jövőjében. Köszönettel tartozunk nekik. Elhangzott a Kecskeméti Televízióban is egy riport, készítójére a mai napig hálával gondolok.

Az interjút Sági Norberta készítette